

በፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ. 341 መሰረት ቀሪ መቃወሚያዎችንና መከራከሪያዎችን መርምሮ የመሰለውን እንዲወስን ወደ ስር ፍ/ቤት ሊመልሰው ሲገባ አመልካቹ ይግባኝ አልጠየቁምና ቀሪ መከራከሪያዎቻቸው አይታዩም ሲል ውሳኔ መስጠቱ መሰረታዊ የሆነ የህግ ስህተት የተፈፀመበት ሆኖ ተገኝቷል። የፌ/ጠ/ፍ/ቤትም የፌ/ከ/ፍ/ቤት ውሳኔ ጉድለት የለበትም ሲል ይግባኝን መሰረዙ በተመሳሳይ ሁኔታ መሰረታዊ የሆነ የህግ ስህተት ነው።

ው ሣ ኔ

- 1) የፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት በመ/ቁ. 39329 ሚያዝያ 14 ቀን 1997 ዓ.ም የሰጠው ብይን ውድቅ መደረጉን ተገንዝቦ የቀሩትን መቃወሚያዎችና መከራከሪያዎች መርምሮ የመሰለውን እንዲወስን ጉዳዩ በፍ/ስ/ስ/ህ/ቁ. 341 መሰረት ይመለስለት ብለናል።
- 2) የፌ/ከ/ፍ/ቤት በመ/ቁ. 40110 በግንቦት 30 ቀን 1998 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ ተሸሯል። ይፃፍ።
- 3) የፌ/ጠ/ፍ/ቤት በመ/ቁ. 27255 መጋቢት 26 ቀን 1999 ዓ.ም የሰጠው ትእዛዝ ተሸሯል። ይፃፍ።
- 4) ግራ ቀኙ ወጪና ኪሣራ ይቻቻሉ። መዝገቡ ተዘግቷል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ቤ/ኃ

የሰ/መ/ቁ. 31547

መጋቢት 07 ቀን 2000 ዓ.ም

ዳኞች፡- ዓብዱልቃድር መሐመድ

ሐገሰ ወልዱ

ሂሩት መለሠ

ታፈሰ ይርጋ

ሠልጣን አባተማም

አመልካች፡- አቶ ኪዳኔ ገ/ጊዮርጊስ

ተጠሪ፡- ወ/ሮ አብርሃ ተስፋሁን

መዝገቡን መርምረን ቀጥሎ የተመለከተውን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍ ር ድ

ይህ ጉዳይ የተጀመረው በትግራይ ክልል ደቡብ ወረዳ ፍ/ቤት ሲሆን የአሁን ተጠሪ የአሁን አመልካችን ጨምሮ በ7 ተከላኞች ላይ ባቀረቡት ክስ ንብረትነቱ የሟች አባታችንና የባለቤታቸው የወ/ሮ ሮማን ቢሆን የሆነውን በመቀሌ ከተማ የሚገኘውን ቤት ከ1-6 የተጠቀሱት ተከላኞች ያለእኔ ፈቃድ ለ7ኛ ተከላኝ /አመልካች/ የሸጡ ስለሆነ ከሽያጩ ገንዘብ የእኔ ድርሻ ብር 9,375 ስለሚሆን ይህንኑ ገንዘብ እንዲከፍሉኝ ይወሰንልኝ በማለት ጠይቀዋል።

አሁን በዚህ የሰበር ክርክር የሌሉት የሥር ከ1-6 ተከላኞች ቀርበው የይርጋ ክርክር ያነሱ ሲሆን የአሁን አመልካችም ቀርበው ለክርክሩ ምክንያት የሆነውን ቤት በሕጋዊ መንገድ እንደገዙትና ውሉም በሚመለከተው መንግስታዊ አካል የተመዘገበ መሆኑን ገልፀው ክሱ ውድቅ ሊደረግ ይገባል በማለት ተከራክረዋል።

የግራ ቀኙ ክርክር በዚህ መልኩ የቀረበለትም የወረዳው ፍ/ቤት የሽያጩ ውል በሚመለከተው አካል መጽደቁን የቀረበው ማስረጃ የሚያረጋግጥ ከመሆኑን በላይ የተሸጠውም በብር 30 ሺህ እንደሆነ መገንዘብ ስለተቻለ ከዚህ ላይ የሟች ድርሻ ብር 15 ሺህ ስለሆነና ይህም

ለ8 ተወላጆች ሲከፋፈል የከሳሽ ድርሻ ብር 1875 ስለሚሆን ይህንን ገንዘብ ከ1-6 የተጠቀሱት ተከሳሾች እንዲከፍሉ በማለት ውሳኔ ሰጥቷል።

ከሳሽ በዚህ ውሳኔ ቅሬታ አድርገው የይግባኝ ቅሬታቸውን ለመቀሌ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት ከዚያም ለክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት ያቀረቡ ቢሆንም በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ/ 337 መሠረት በሁለቱም ፍ/ቤቶች ይግባኙ ተቀባይነት ሳያገኝ ቀርቷል።

ከዚህ በኋላም የሰበር አቤቱታ ለክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ችሎት አቅርበው ሰበር ችሎቱም በበኩሉ ግራ ቀኙን አከራክሮ የጋራ የሆነውን የውርስ ንብረት በሽያጭ ለማስተላለፍ የሁሉም የጋራ ወራሾች ፈቃድ ማግኘት አስፈላጊ ሆኖ ሳለ ነገር ግን ከ1-6 የተጠቀሱት ተጠሪዎች የአመልካችን ፈቃድ ሳያገኙ ለክርክሩ ምክንያት የሆነውን ቤት ለ7ኛ ተጠሪ በሽያጭ ማስተላለፋቸው አግባብ እንዳልሆነ በውሳኔው ላይ አስፍሮ ከ1-6 ከተጠቀሱት ተጠሪዎች ጋር ውሉ እንደፀና እንዲቆይ ነገር ግን አመልካችን በተመለከተ ውሉ እንዲፈርስና የቤቱ 1/6ኛ በአመልካች ስም እንዲመዘገብ በማለት ውሳኔ ሰጥቷል።

በክልሉ ሰበር ችሎት 7ኛ ተጠሪ የነበሩት የአሁን አመልካች በዚህ ውሳኔ ቅሬታ አድርገው የሰበር አቤቱታ ያቀረቡ ሲሆን ይህ ሰበር ችሎት የቀረበውን አቤቱታ መርምሮ ተጠሪ ከቤት ሽያጭ ውል ድርሻዋ እንዲከፈላት ባቀረበችው ክስ በእሷ ድርሻ ውሉ ሊፈርስ ይገባል ተብሎ በክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ችሎት መወሰኑ ተጠሪ ባለብት ተጣርቶ ሊወሰን የሚገባው ሆኖ በማግኘቱ በዚህ መሠረት ተጠሪን ጠርቶ ግራ ቀኙን አከራክሯል።

ምላሽ ማግኘት የሚገባውም የጉዳዩ ጭብጥ አቤቱታው ያስቀርባል የተባለበት ነጥብ ስለሆነ ከዚህ አኳያ እንደሚከተለው ተመርምሯል።

ጉዳዩ በወረዳ ፍ/ቤት ሲጀመር የአሁን ተጠሪ ዳኝነት የጠየቁት ከላይ እንደተመለከተው ለክርክሩ ምክንያት ከሆነው የቤት የሽያጭ ገንዘብ ላይ ድርሻዬ ይከፈለኝ በማለት ነው። ተጠሪ ዳኝነት የጠየቁት በዚህ

መልክ ከሆነ በጭብጥነት የሚያዘውም ነጥብ በክሱ የጠየቁት ገንዘብ ሊከፈላቸው ይገባል ወይንስ አይገባም? የሚለው ነው። ከዚህ አልፎ የቤት ሽያጭ ውሉ ሊፈርስ ይገባል የሚለው ነጥብ ዳኝነት ያልተጠየቀበት ስለሆነ በጭብጥ የሚያዝ አይሆንም። ጉዳዩን በመጀመሪያ የዳኝነት ሥልጣን የተመለከተውም የወረዳው ፍ/ቤት ውሳኔ የሰጠው ዳኝነት በተጠየቀበት ነጥብ ላይ ተመስርቶ ስለነበር ውሳኔው የሚነቀፍ አልነበረም። ምክንያቱም በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ 182 ላይ እንደተመለከተው የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ተከራካሪ ወገኖች በግልጽ ባላመለከቱት ነገር ላይ ተመስርቶ ውሳኔ መስጠት እንደማይችል ገደብ የተደረገበት ስለሆነ ውሉ ሊፈርስ ይገባል የሚለው የክርክር ነጥብ / Point of Dispute/ ስላልነበር በዚህ ላይ ተመስርቶ ጭብጥ ሊያዝ ስለማይችል በተጠየቀው ዳኝነት ላይ ተመስርቶ ለጉዳዩ ዕልባት መስጠቱ አግባብነት የነበረው ሲሆን ከዚህ በኋላም ጉዳዩን በይግባኝ የተመለከቱት የክልሉ ከፍተኛና ጠቅላይ ፍ/ቤቶች ይግባኙን ሳይቀበሉ መቅረታቸው አግባብ ሆኖ ሳለ ነገር ግን ሰበር ችሎቱ ከአመልካች /ከአሁን ተጠሪ/ አንጻር ውሉ ሊፈርስ ይገባል በማለት የሰጠው ውሳኔ ከሙግት አመራር አኳያ አግባብነት የሌለውና የሕግ ስህተት የተፈፀመበት ሆኖ ተገኝቷል።

ው ሣ ኔ

1. የትግራይ ክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ችሎት በመ/ቁ. 17478 በግንቦት 10 ቀን 1999 ዓ.ም የሰጠው ፍርድ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ስለሆነ በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ. 348/1/ መሠረት ተሸሯል።
2. የትግራይ ክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 16464 በጥቅምት 3 ቀን 1999 ዓ.ም የሰጠው ትዕዛዝ፣ የመቀሌ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 3782 በሰኔ 9 ቀን 1999 ዓ.ም የሰጠው ትዕዛዝ እንደዚሁም የወረዳው ፍ/ቤት በመ/ቁ. 02166 በሰኔ 16 ቀን 1998 ዓ.ም

የሰጠው ውሳኔ በአግባቡ ስለሆነ በፍ/ብ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ. 348/1/ መሠረት ፀንቷል።

የሰ/መ/ቁ. 31833

ግንቦት 14 ቀን 2000

3. ግራ ቀኙ ወጭና ኪሣራ ይቻቻሉ።

4. መዝገቡ ተዘግቶ ወደ መዝገብ ቤት ተመልሷል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ዳኞች፡- ዓብዱልቃድር መሐመድ

መስፍን ዕቁበዮናስ

መድሕን ኪርስ

ዓሊ መሐመድ

ሁልጣን አባተማም

ዙ/ዘ

አመልካች፡- ሀጅ አብዱልቃድር አህመድ - ጠበቃ ዘላለም ክፍሌ ቀረቡ።

ተጠሪ፡- 1. ወ/ሮ ደስታ ገ/ዮሐንስ

2. አቶ ሲሳይ ገ/ዮሐንስ - ጠበቃ ሙሉጌታ ገብሩ ቀረቡ።

መዝገቡ የተቀጠረው ለምርመራ ነበር። መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰተናል።

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የቀረበው አመልካች የከፍተኛው ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 31359 ሚያዝያ 24 ቀን 1999 ዓ.ም. የሰጠው ውሳኔና የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የሰጠው ትዕዛዝ መሠረታዊ የሕግ ስህተት አለበት በማለት የሰበር አቤቱታ ስላቀረበ ነው። ፍሬ ጉዳዩ ተጠሪዎች የአመልካች ሚስት የነበሩት ወ/ሮ ሀዋ ገብረዮሐንስ ጥር 27 ቀን 1991 ዓ.ም. በሞት የተለዩ መሆኑን ገልፀው እህታችን ልጅ ያልነበራት ስለሆነ ሟች ወራሾች ነን። ስለዚህ ሟች እህታችን ከተከሣሽ ጋር ከመጋባታቸው በፊት የሠሩት በወረዳ 23 ቀበሌ 15 ቁጥሩ 435 የሆነውን ቤትና ሌሎች የጋራ ንብረቶችንና ጥሬ ገንዘብ እንዲያካፍለን ውሳኔ ይሰጥልን በማለት ለፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ክስ አቅርበው አመልካችም በተካሣሽነት ቀርበው ቤቱ ሟች እኔን ከማግባቷ በፊት የሠሩቸው ቢሆንም አፈር የነበረውን ወለል ሊሾ በማድረግ የቆርቆሮውን አጥር በግንብ በመቀየርና ቤቱን በማደስ በርካታ ወጭ ያወጣሁ ስለሆነ፣ የጋራ ንብረት ሊባልልኝ ይገባል በማለት ተከራክረዋል። የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት የግራ ቀኙን ምስክር ከሰማ በኋላ፣ ቤቱ ተከሣሹ /የአሁን